

Asia: VN/32076/2023

Lausuntopyyntö kotoutumislain mukaisista asetuksista

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: VNa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sekä monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sisällöstä ja toteuttamisesta (arviointiasetus)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi luonnoksesta kotoutumisen edistämisestä annetun lain (jäljempänä kotoutumislain) mukaisista asetuksista. Arviointiasetuksessa säädetään alkukartoituksen sisällöstä eli maahanmuuttaneen henkilön alkuhaastattelusta ja tarkentavista toimenpiteistä. Arviointiasetus on tarkoitus antaa sisällöltään pääosin vastaavana kuin nykyinen alkukartoitusta koskeva asetus, vaikkakin joiltain osin hieman nykyistä kattavampana.

THL näkee arviointiasetuksen sisällöltään tarkoituksenmukaisena. Erityisen tärkeää on varmistaa eri toimijoiden välinen sujuva yhteistyö sekä tietosuojakysymykset.

Asetus 2: VNa monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä ja toteuttamisesta (yhteiskuntaorientaatioasetus)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi otsikon asiassa. Yhteiskuntaorientaatioasetuksessa on tarkoitus säätää tarkemmin monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä, toteuttamiskielestä ja -tavoista.

THL näkee, että esitetty yhteiskuntaorientaatioasetus on kannatettava sekä toteutuksen että sisältöjen osalta. Terveys, hyvinvointi sekä terveys- ja sosiaalipalvelut (ml. perhenäkökulma) olisi syytä näkyä opetuksen sisällöissä vahvemmin, mutta muutoin opetuksen vähimmäisisältö on kattava ja aiheet tärkeitä. Koulutuksen laatuun on tärkeää kiinnittää huomiota.

Asetus 3: VNa alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen edustajan palkkion maksamisen perusteista ja palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä menettelystä palkkion maksamisessa ja kulujen korvaamisessa (edustajanpalkkioasetus)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi otsikon asiassa. Edustajapalkkioasetuksessa säädetään pääosin nykyistä vastaavasti palkkioon ja kulukorvaukseen oikeuttavasta ajasta, palkkion maksamisen perusteista, palkkion määrästä, korvattavista kuluista ja hakumenettelystä.

THL näkee ehdotetun asetuksen sisällön selkeänä, eikä näe siihen lausuttavaa.

Asetus 4: VNa laskennallisen korvauksen perusteista ja maksatuksesta (korvausasetus)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi otsikon asiassa. Korvausasetuksessa on tarkoitus säätää muun muassa siitä, miten laskennallinen korvaus jakautuu kunnan ja hyvinvointialueen välillä ja iän mukaisesti. Lisäksi tulkitemiskustannuksia esitetään alennettaviksi kolme miljoonaa euroa vuodessa ja laskennallisen korvauksen korvaussummia vastaava määrä. Laskennallisen korvauksen maksuaikaa esitetään lyhennettäväksi nykyisestä kolmesta vuodesta kahteen vuoteen ja nykyisestä neljästä vuodesta kolmeen vuoteen.

THL näkee jotkin muutokset esitetyssä korvausasetuksessa ongelmallisina. Kotoutujien palveluntarpeet ovat usein laaja-alaisia ja pitkäkestoisia, jolloin riittävät ja riittävällä ammattitaidolla toteutetut tulkkaukset ovat tärkeitä. Tämä on keskeistä sekä kotoutujien että työntekijöiden oikeusturvan kannalta.

Esitetyssä mallissa tulkkauksen kustannusriski siirretään maksettavaksi kunnille ja hyvinvointialueille, jolloin vaarana on, että tulkkaukset vähenevät. Kuten esitysluonnoksen muistiossa hyvin todetaan, voi viranomaisten järjestämän tulkkauksen heikkeneminen johtaa moniin epätarkoituksenmukaisiin seurauksiin, esimerkiksi tulkkauksen puolueettomuuden ja oikeellisuuden vaarantumiseen tai lasten käyttöön tulkin roolissa.

Asetusmuutos todennäköisesti heikentäisi kuntien ja hyvinvointialueiden halukkuutta ja mahdollisuuksia kotoutumislain piirissä olevien henkilöiden vastaanottamiseen ja kuntapaikkojen tarjoamiseen. Tämä kehityskulku ei edistä kotoutumista tai yhteiskunnan hyvinvointia, vaan voi sen sijaan luoda kasvualustaa esimerkiksi väestöryhmien eriarvoistumiselle, rasismille, heikoille väestösuhteille ja yhteiskunnalliselle polarisaatiolle. Kehityskulku voi lyhytjänteisten säästöjen sijaan tuottaa kustannuksia ja haittavaikutuksia yhteiskunnalle.

THL näkee lisäksi, että esitetyt lakimuutokset eivät tue valtioneuvoston ”Uutta vauhtia yhdenvertaisuuteen Suomessa” -toimenpideohjelman toteutusta, jossa pyritään vahvistamaan väestöryhmien välistä yhdenvertaisuutta. Toteuttaakseen edellä mainittua toimenpideohjelmää, hyvinvointialueet ja kunnat tarvitsisivat esitettyjen muutosten sijaan päinvastoin tukea ja resursseja kotoutumisen ja yhdenvertaisuuden edistämiseen.

Näiden syiden vuoksi THL arvioi, että esitetty asetusmuutos todennäköisesti kääntyy kotoutumislain tavoitetta vastaan. Kotoutumiskorvausten aleneminen ja keston lyhentäminen vaikuttavat kotouttamistoimintaan ja kotoutumiseen todennäköisesti niitä heikentävästi.

Asetus 5: VNa kotoutumisen edistämisen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista (tietoasetus)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi otsikon asiassa. Tietoasetuksessa on tarkoitus säätää osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin, kotoutumissuunnitelman sekä ohjauksen ja neuvonnan tapaamisten sisällöistä, jotka tallennetaan valtakunnalliseen tietovarantoon.

THL näkee tietoasetusta koskevan esityksen sisällöt tärkeinä ja kannatettavina. On tärkeää, että kotoutujista saadaan systemaattinen, kattava ja laadukas valtakunnallinen tietovaranto. Asetus vahvistaa tietoperusteisuutta kotoutumistyön seurannassa, kehittämisessä ja johtamisessa, helpottaa tilannekuvien muodostamista, edistää nopeaa palvelua ja sujuvaa yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Muut huomiot

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi otsikon asiassa. THL:lla ei ole muita huomioita.

Castaneda Anu
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL